

تحولات صنعت خودروسازی ایران در گذر زمان

صنعت خودروسازی ایران در عمر حدودا 50 ساله اش شاهد اتفاقات و فراز و نشیب‌های زیادی بوده و هر یک از آنها تاثیر خاص خود را بر روند حرکت این صنعت گذاشته‌اند.

1- تاسیس شرکت بازرگانی جیپ (پارس خودرو)، 4 دی 1335: هرچند خیلی‌ها از ایران خودرو به عنوان آغازگر راه خودروسازی در کشور یاد می‌کنند، اما به گواهی تاریخ، پارس خودرو قدیمی‌ترین خودروساز کشور است. این شرکت که هم‌اکنون محصولاتی مانند مگان و قشقایی را مونتاژ می‌کند، به همت جعفر اخوان و با نام «بازرگانی جیپ»، در سال 1335 تاسیس و فعالیت مونتاژ خود را 3 سال بعد با خودروهایی مانند جیپ و آریا آغاز کرد. 2- تاسیس ایران ناسیونال (ایران خودرو) 12 مهر 1341: گزاف نیست اگر بگوییم در حال حاضر کل سرسید صنعت کشور، ایران خودرو است، ایران خودرویی که حاج احمد خیامی، مرد ماندگار در حافظه صنعت ایران، اوایل پاییز سال 41 آن را بنیان نهاد. ایران خودرو که ابتدا کارش را با مونتاژ اتوبوس آغاز کرد، هم‌اکنون یکی از بزرگ‌ترین خودروسازان خاورمیانه به شمار رفته و 2 برند داخلی دارد. 3- تاسیس شرکت زامیاد، 10 تیر 1342: شرکت زامیاد در سال 1342 در محل میدان آذری تاسیس شد و ابتدا فعالیت خود را با واردات، مونتاژ و تولید انواع خودروهای تجاری بنزین و گازوئیلی آغاز کرد. در حال حاضر بیشترین حجم تولید زامیاد به وانت نیسان معروف اختصاص دارد. 4- آغاز به کار شرکت سایپادیزل، 28 تیر 1342: انعقاد قرارداد انحصاری با شرکت ماک تراکس در تابستان 42، آغاز فعالیت شرکت سایپادیزل است. این شرکت که ابتدا «ایران‌کاوه» نام داشت، فعالیت خود را با مونتاژ کامیون‌های ماک و ساخت انواع تریلر آغاز و هم‌اکنون به نوعی صاحب محصول داخلی است. 5 - آغاز به کار ایران ناسیونال (ایران خودرو) 28 اسفند 1342: زحمت حاج احمد خیامی برای راه‌اندازی کارخانه خودروسازی، در واپسین روزهای سال 42 نتیجه داد و شرکت ایران ناسیونال (ایران خودرو فعلی) رسماً فعالیت تولیدی خود را آغاز کرد. 6- تاسیس شرکت سایپا، 15 اسفند 1345: سایپا، دومین خودروساز بزرگ ایران در حالی در 15 اسفند 45 تاسیس شد که سرمایه اولیه آن تنها 16 میلیون تومان بود. این شرکت که ابتدا «سهامی اتومبیل ایران» نام داشت، کارش را با تولید وانت اکا و ژبان آغاز کرد و هم‌اکنون دارای برندی داخلی به نام «تیبیا» است. 7 - آغاز مونتاژ پیکان در ایران، 13 اردیبهشت 1346: در سال 1345 قراردادی بین شرکت ایران خودرو و تالبوت انگلستان برای مونتاژ و ساخت خودروی پیکان که نام انگلیسی آن هیلمن بود، منعقد شد. سرانجام نیز در نیمه اردیبهشت 46، با وارد شدن قطعات از تالبوت انگلستان، تولید پیکان به طور رسمی آغاز شد. 8- آغاز به کار اولین واحد آزمایشگاهی جنرال موتورز در ایران، 25 دی 1352.9 - دایر شدن کارخانه ریخته‌گری و موتورسازی ایران خودرو، 27 مهر 1353: ایران ناسیونال به منظور تامین بخشی از قطعات موتور پیکان، اولین کارخانه ریخته‌گری و موتورسازی خود را در اوایل پاییز 53 دایر کرد. این کارخانه برای ساخت 6 قسمت از موتور پیکان 1600 سی‌سی دایر شد. 10- تاسیس شرکت سازه گستر سایپا، 10 تیر 1364: اگرچه سازه‌گستر در ابتدای کار مسوولیت شرکت مدیریت طرح‌های صنعتی ایران را در رابطه با تولید اتومبیل‌های نیسان پاترول و وانت بر عهده داشت، اما بعدها در آبان 1368 اختیارات آن به سازمان گسترش و اگذار و دوره جدید فعالیت سازه‌گستر سایپا به عنوان نخستین شرکت طراحی مهندسی و تامین قطعات در کشور و تامین‌کننده اصلی قطعات خودرو سایپا در سال 1373 آغاز شد. 11- عقد قرارداد ایران خودرو با پژو، 26 دی 1367: زمستان 67، ایران خودرو و شرکت پژو فرانسه پس از کلی کش و قوس، قراردادی را با یکدیگر امضا کردند و طبق آن، تولید پژو 405 (خودروی به‌روز آن روزهای اروپا) در ایران آغاز شد. این قرارداد اگرچه با مخالفت‌های بسیاری روبه‌رو بود، اما در آینده زمینه‌ساز ورود دیگر محصولات پژو به کشور شد. 12- تاسیس شرکت کرمان خودرو، 16 شهریور 1369: گروه خودروسازی کرمان خودرو، بزرگ‌ترین شرکت خصوصی تولیدکننده خودرو در ایران به شمار می‌رود. 13- آغاز مونتاژ پراید در سایپا، 7 مرداد 1372: شاید خود سایپایی‌ها هم فکر نمی‌کردند روزگاری پراید به پرتیراژترین خودروی بازار ایران تبدیل شود. با این حال، خروج پیکان از یک سو و قیمت پایین پراید از سوی دیگر، روزگار خوشی را برای این کره‌ای آمریکایی‌ال‌اصل در ایران رقم زد. 14- تاسیس شرکت ساپکو، 25 مرداد 1372: شرکت تامین قطعات ایران خودرو یا همان ساپکو، اواسط آذر 72 تاسیس شد. این شرکت هم‌اکنون نقشی بسیار مهم در افزایش تیراژ تولید ایران خودرو دارد. 15- آغاز مونتاژ زانتیا در سایپا، 19 بهمن 1380: سایپایی‌ها که مونتاژ ژبان را در پرونده همکاری خود با سیتروئن فرانسه می‌دیدند، در زمستان 80 محصول دیگری از شرکت را مهمان خود کردند. زانتیا تا پاییز 89 مهمان کیلومتر 17 جاده مخصوص بود. 16- رونمایی از سمند، 13 اسفند 1380: صنعت خودروسازی ایران پس از حدود 35 سال فعالیت، صاحب اولین محصول ملی خود به نام سمند شد. سمند که ایران خودرویی‌ها طراحی آن را از اواسط دهه 70 آغاز کرده بودند، پس از پشت سر گذاشتن حواشی و کش و قوس‌های خود، در واپسین روزهای سال 80، با حضور رئیس‌جمهور وقت رونمایی شد، تا آغازگر مسیری جدید در صنعت خودروی کشور باشد. 17- امضای قرارداد تولید تندر-90 در ایران، 5 آبان 1382: مسوولان خودروی کشور که در اقدامی جدی به دنبال طراحی و تولید خودرویی در قالب پلتفرم مشترک بودند، بالاخره پس از مذاکراتی بسیار، اوایل آبان 83 با شرکت رنوی فرانسه به توافق رسیدند. پلتفرم مشترک X90 که خودروی تندر-90 از دل آن بیرون آمد، نتیجه همین توافق است. 18- تاسیس رنوپارس (شرکت تامین‌کننده قطعات تندر-90)، 25 اسفند 1383: پس از آن که سازمان گسترش توانست بر سر تولید تندر-90 در ایران با رنو به توافق برسد، اواخر سال 83 شرکتی به نام «رنوپارس» برای تامین قطعات این خودرو تاسیس شد. 19- ورود رنو به ایران، 7 اردیبهشت 1384: حدود 3 سال پس از ورود زانتیا به ایران، سایپایی‌ها یک کره‌ای را نیز به نام رنو مهمان خود کردند تا به نوعی پراید را از تنهایی درآورند. 20- خروج پیکان از چرخه خودروسازی کشور، 25 اردیبهشت 1384: به قول اسحاق جهانگیری وزیر سابق صنایع: «پیکان ارابه‌ای بود که صنعت خودروی ایران روی آن شکل گرفت و این ارابه هم‌اکنون به موزه می‌رود تا شاهد اعتلای صنعت خودرو باشد». پیکان، محصول خاطره‌انگیز خودروسازی ایران، بالاخره پس از مدت‌ها کش و قوس، در 25 اردیبهشت 84 از چرخه تولید حذف و با جاده مخصوص وداع کرد. 21- افتتاح سایت خراسان ایران خودرو، 5 خرداد 1384.22- عقد قرارداد تولید مگان در پارس خودرو، 12 تیر 1384: پس از آن که قرارداد تولید تندر-90 نهایی شد، قراردادی نیز برای مونتاژ مگان در پارس خودرو به امضا رسید تا خودروسازی کشور میزبان 2 سوازی روز اروپا باشد. مونتاژ مگان نیز مانند تندر، پس از کلی حاشیه آغاز شد. 23- افتتاح سایت ایران خودرو در آذربایجان، 15 خرداد 1385: نیمه خرداد 85، خودروسازی ایران شاهد افتتاح یکی از سایت‌های خارجی خود، در کشور آذربایجان بود. 24- رونمایی از پژو 206 صندوقدار (آریان)، 23 شهریور 1384: هرچند طراحی پژو 206 صندوقدار را مهندسان ایرانی انجام دادند، اما این خودرو در نهایت با لوگوی شرکت پژو

روانه بازار شد. 25- افتتاح خط تولید موتور پایه گازسوز (موتور ملی)، 8 اسفند 1385: درست است که در حال حاضر بیشتر، سمند و تپیا و رانا را محصولات ملی صنعت خودروی کشور می‌دانند، اما بی‌انصافی است اگر از موتور EF7 نیز به عنوان برندی داخلی یاد نکنیم. EF7 که از آن با نام «#موتور ملی» یاد می‌شود و ایران خودرو با کمک خارجی‌ها آن را طراحی کرده، اوایل اسفند 85 با حضور محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهور وقت رونمایی شد. 26- افتتاح اولین سایت خودروسازی ایران در سوریه، 17 اسفند 1385.27- تحویل اولین سری تندر-90 به مشتریان، 10 خرداد 1386: بالاخره پس از حدود 4 سال، در یکی از روزهای گرم خرداد 86، چشم مشتریان ایرانی به تندر-90 روشن شد و خودروسازان کشور اولین سری این محصول را تحویل ثبت‌نام‌کنندگان دادند. 28- بهره‌برداری از سایت ایران خودرو تبریز، 3 شهریور 1386.29- رونمایی از موتور ملی سایپا، 5 آذر 1387: در ادامه روند داخلی‌سازی خودروسازان کشور، سایپا در اوایل آذر 87 از موتور ملی خود رونمایی کرد. این موتور پایه گازسوز به حساب می‌آید. 30- رونمایی از دومین خودروی ملی کشور (تپیا) 23 آذر 1387: پروژه‌ای که در سال 81 به نام S81 در سایپا کلید خورد، سرانجام در 23 آذر 87 به ثمر نشست و با نام «#تپیا» رونمایی شد. سایپایی‌ها که از این محصول به عنوان دومین خودروی ملی کشور پس از سمند یاد می‌کنند، بعدها نام «#تپیا» را برای آن برگزیده و پس از حدود 2 سال، اولین سری از این خودرو را به مشتریان تحویل داد. 31- افتتاح سایت ایران خودرو در سنگال، 15 اسفند 1387.32- رونمایی از نیسان تینا و قشقای در پارس خودرو، 5 اردیبهشت 1388.33- رونمایی از سومین خودروی ملی کشور (رانا)، 29 فروردین 1388: ایران خودرویی‌ها پس از آن که سمند را به عنوان اولین خودروی ملی کشور طراحی و تولید کردند، هوس محصول ملی دیگری نیز به سرشان زد و بدین وسیله پروژه X12 کلید خورد. این پروژه در اوایل سال 88 به بار نشست و ایران خودرویی‌ها در 29 فروردین همان سال، همزمان با تودیع منوچهر منطقی از مدیرعاملی شرکت، دومین محصول ملی خود به نام «#رانا» را رونمایی کردند. 34- رونمایی از نیسان تینا و قشقای در پارس خودرو، 5 اردیبهشت 1388: پارس خودرویی‌ها در ادامه همکاری‌های خود با نیسان موتور ژاپن، اوایل اردیبهشت 88 از 2 برند این شرکت جهت مونتاژ در ایران رونمایی کردند. تینا و قشقای هم‌اکنون در پارس خودرو به مونتاژ می‌رسند. 35- رونمایی از موتور ملی پایه دیزل، 26 آبان 1388: ایران خودرویی‌ها که سابقه طراحی و تولید موتور پایه گازسوز را داشتند، نوع دیزلی این موتور را نیز اواسط پاییز 88 رونمایی کردند. این اتفاق پس از آن رخ داد که مجلسی‌ها قانون منع ورود و شماره‌گذاری خودروهای دیزلی را پس از حدود 40 سال، لغو کردند. 36- رونمایی «#تپو 207 آی»، اول اسفند 1388: ایران خودرویی‌ها در اولین روز از اسفند 88، یک فرانسوی دیگر را مهمان خط تولید خود کردند تا جمع پژوهی‌ها در این شرکت جمع شود. «#تپو 207 آی» که برخی آن را 206 پلاس می‌دانند، هم‌اکنون در 2 مدل دنده‌ای و اتومات به تولید می‌رسد. 37- افتتاح سایت خودروسازی سامیار کاشان، 19 اردیبهشت 1389.38- تصویب قانون ارتقای کیفیت خودرو در مجلس شورای اسلامی، 22 اردیبهشت 1389: نمایندگان مجلس شورای اسلامی در اواخر اردیبهشت 89، طرحی را به تصویب رساندند که طی آن خودروسازان در ازای افزایش تعرفه واردات خودرو، ملزم به ارتقای کیفی محصولات خود شدند. این طرح هم‌اکنون با نام «#قانون ارتقای کیفیت خودرو» شناخته می‌شود و براساس آن، خودروسازان باید هر 3 ماه یکبار گزارشی از روند ارتقای کیفیت محصولات خود به مجلس ارائه کنند. 39- رونمایی از کامیون ملی (کاو)، 11 آبان 1389.40- خروج زانتیا از چرخه خودروسازی کشور، 30 آبان 1389.